

Prehľad projektov a opatrení, ktoré podporili postup Košíc medzi finalistov

Nasledujúci prehľad sumarizuje hlavné projektové a systémové línie, ktoré možno komunikovať ako základ postupu Košíc medzi finalistov súťaže Európske hlavné zelené mesto 2028. Nejde o vyčerpávajúci technický audit, ale o verejne použiteľnú projektovú prílohu k tlačovej správe.

1. Geotermálna energia v Košickej kotline

Jedným z najvýznamnejších projektov je využitie geotermálnej energie z lokality Svinica – Ďurkov pre potreby vykurovania Košíc. Projekt počíta s hĺbkovými geotermálnymi vrtmi a s využitím obnoviteľného zdroja tepla pre systém centrálného zásobovania teplom. Jeho význam spočíva v znižovaní závislosti od fosílnych palív, v znižovaní emisií a v posilnení energetickej stability mesta. Geotermálne teplo má v budúcnosti pokryť významnú časť dodávky energie do košickej teplárne a prispieť k zvýšeniu podielu obnoviteľných zdrojov vo výrobe tepla.

Prínos pre Green Capital: klimatická mitigácia, kvalita ovzdušia, energetická odolnosť, stabilnejšie teplo pre obyvateľov

2. Revitalizácie parkov, vnútroblokov a verejných priestorov

Košice v posledných rokoch realizovali viacero projektov zameraných na obnovu zelene, zadržiavanie dažďovej vody, odstraňovanie nadmerných spevnených plôch a zvyšovanie kvality verejného priestoru. Medzi zrealizované projekty patria revitalizácie verejných priestranstiev Obrancov mieru, Branisková, Kuzmányho, Jasuschova – Bauerova, Turgenevova – Lomonosova, Kaspická – Baltická – Bukovecká, Lidické námestie, Zupková – Buzulucká – Krosnianska, Čínska ulica či Železníky. Súčasťou tejto línie sú aj zelené prvky na magistráte a revitalizácia Verejného cintorína. Tieto projekty prispievajú k ochladzovaniu mesta, zadržiavaniu vody, podpore biodiverzity a vytváraniu kvalitnejších miest pre oddych a komunitný život.

Prínos pre Green Capital: adaptácia na zmenu klímy, biodiverzita, zelené plochy, kvalita života

3. Park na Vysokoškolskej ulici

Park na rohu Vysokoškolskej a Komenského ulice je modelovým príkladom premeny dlhodobo nevyužívanej plochy na verejný priestor s množstvom zelene. Projekt zahŕňal nové chodníky, mlátové plochy umožňujúce vsakovanie dažďovej vody, mobiliár, stojany na bicykle, knižnú budku, nové osvetlenie, výsadbu stromov, kríkov a trvaliek. Jeho prínos nie je iba estetický. Ide o adaptačné opatrenie, ktoré pomáha lepšie hospodáriť s dažďovou vodou, znižuje prehrievanie územia a posilňuje dostupnosť zelene v husto využívanom mestskom prostredí.

Prínos pre Green Capital: mestská zeleň, voda, adaptácia na horúčavy, komunitný verejný priestor

4. Bašťovanského a Clementisova

Revitalizácie verejných priestranstiev na uliciach Bašťovanského a Clementisova patria medzi projekty, ktoré prinášajú klimatické opatrenia priamo na sídliská. Na Bašťovanského ulici vzniká obnovený verejný priestor s fontánou, na Clementisovej oddychová zóna s novými prvkami zelene a mobiliárom. Tieto projekty reagujú na každodenné potreby obyvateľov sídlisk – viac tieňa, príjemnejšiu mikroklimu, lepšie oddychové priestory a zadržiavanie vody v mestskom prostredí.

Prínos pre Green Capital: adaptácia, vodné prvky, zelené verejné priestory, kvalita života na sídliskách

5. Zelené strechy a zelené plato magistrátu

Košice realizujú a pripravujú viaceré vegetačné strechy a vodozadržné opatrenia na mestských budovách. Patrí sem zelené plato budovy Magistrátu mesta Košice, zelené strechy na materských školách, zelené prvky na budove magistrátu, dažďová záhrada a ďalšie opatrenia, ktoré pomáhajú zadržiavať zrážkovú vodu a zlepšovať mikroklimu v okolí verejných budov. Tieto projekty majú aj symbolický význam: mesto ukazuje, že opatrenia proti klimatickej zmene začínajú aj na vlastnom majetku.

Prínos pre Green Capital: zadržiavanie vody, zelená infraštruktúra, znižovanie prehrievania, príklad verejnej správy

6. Energetická efektívnosť škôl, škôlok, športovísk a mestských zariadení

Významnou súčasťou zelenej transformácie sú projekty zamerané na znižovanie energetickej náročnosti budov vo vlastníctve mesta. Zahŕňajú modernizáciu materských a základných škôl, obnovu striech, okien, fasád, modernizáciu verejného osvetlenia, obnovu športových zariadení a prípravu ďalších energetických projektov. Medzi dôležité projekty patria MŠ Oštepová, rekonštrukcie školských objektov, Steel Aréna, Stará jazdiareň, Knižnica pre mládež na Humenskej, MŠ Kalinovská, MŠ Hečkova, ZŠ Staničná, CVČ Domino, ZŠ s MŠ Želiarska a ďalšie objekty, kde sa počíta aj s využívaním obnoviteľných zdrojov energie.

Prínos pre Green Capital: nižšia spotreba energie, nižšie emisie, úspora verejných financií, lepší komfort pre deti, seniorov a používateľov verejných budov

7. Udržateľná mobilita, cyklotrasy a modernizácia MHD

Košice rozvíjajú projekty, ktoré majú zvýšiť atraktivitu verejnej dopravy, cyklistickej dopravy a pešieho pohybu. Ide o cyklotrasy, združené chodníky pre peších a cyklistov, modernizáciu autobusových zastávok, budovanie nízkoemisného vozového parku, elektrobuses, modernizáciu električiek, električkových tratí a údržbovej základne. Zmyslom týchto projektov je znížiť závislosť obyvateľov od individuálnej automobilovej dopravy, zlepšiť kvalitu ovzdušia, znížiť tlak na parkovanie a vytvoriť bezpečnejší a zdravší pohyb po meste.

Prínos pre Green Capital: kvalita ovzdušia, klimatická mitigácia, nižšia hlučnosť, bezpečnejší verejný priestor

8. Ťahanovská vodná záhrada a ďalšie vodozadržné opatrenia

Vodné a vodozadržné opatrenia patria medzi najdôležitejšie nástroje adaptácie mesta na klimatickú zmenu. Projekty ako Ťahanovská vodná záhrada, dažďová záhrada pri magistráte, mlátové a priepustné povrchy v parkoch či zelené strechy pomáhajú zadržiavať vodu tam, kde spadne, a znižovať tlak na kanalizačný systém počas príválových dažďov. Zároveň prispievajú k ochladzovaniu verejného priestoru počas horúčav.

Prínos pre Green Capital: vodné hospodárstvo, adaptácia na zmenu klímy, znižovanie mestského tepelného ostrova

9. Obehové hospodárstvo a kompostáreň Bernátovce

Mesto pripravuje aj projekty v oblasti obehového hospodárstva. Významným príkladom je modernizácia kompostárne Bernátovce, ktorá má posilniť zhodnocovanie biologicky rozložiteľného odpadu. Táto oblasť je menej viditeľná ako parky alebo doprava, ale pre hodnotenie Green Capital je dôležitá. Zelené mesto musí riešiť nielen energiu a zeleň, ale aj spôsob, akým nakladá s odpadom a ako podporuje jeho opätovné využitie.

Prínos pre Green Capital: odpady, cirkulárna ekonomika, znižovanie skládkovania, zhodnocovanie bioodpadu

10. Územný plán, dáta o ovzduší a plánovanie mesta

Dôležitou súčasťou postupu Košíc je aj práca s dátami a ich zapracovanie do územného plánovania. Európska komisia pri Košiciach ocenila systematické využívanie údajov o kvalite ovzdušia v plánovacích procesoch. Schválený územný plán zároveň posilňuje ochranu zelene, podporuje rozvoj nevyužívaných plôch a obmedzuje neudržateľné rozširovanie zástavby do prírodného prostredia. Zelená transformácia sa tak nerozhoduje iba pri jednotlivých projektoch, ale aj pri dlhodobom plánovaní územia.

Prínos pre Green Capital: kvalita ovzdušia, udržateľné využitie územia, ochrana zelene, plánovanie založené na dátach

11. Partnerstvá, európske siete a zapájanie obyvateľov

Košice uspeli aj vďaka účasti v európskych sieťach a projektoch, ako sú Net Zero Cities, ICLEI, URBACT, CLIMAAAX či European Urban Initiative. Tieto iniciatívy pomáhajú mestu získavať know-how, porovnávať sa s inými mestami, pripravovať projekty a zapájať partnerov z verejného, súkromného, akademického aj občianskeho sektora. Zelená transformácia mesta nie je iba úlohou magistrátu. Vyžaduje spoluprácu mestských častí, odborníkov, firiem, univerzít, organizácií aj obyvateľov.

Prínos pre Green Capital: governance, participácia, projektová pripravenosť, schopnosť prenášať európske skúsenosti do praxe